

7 Recreatie

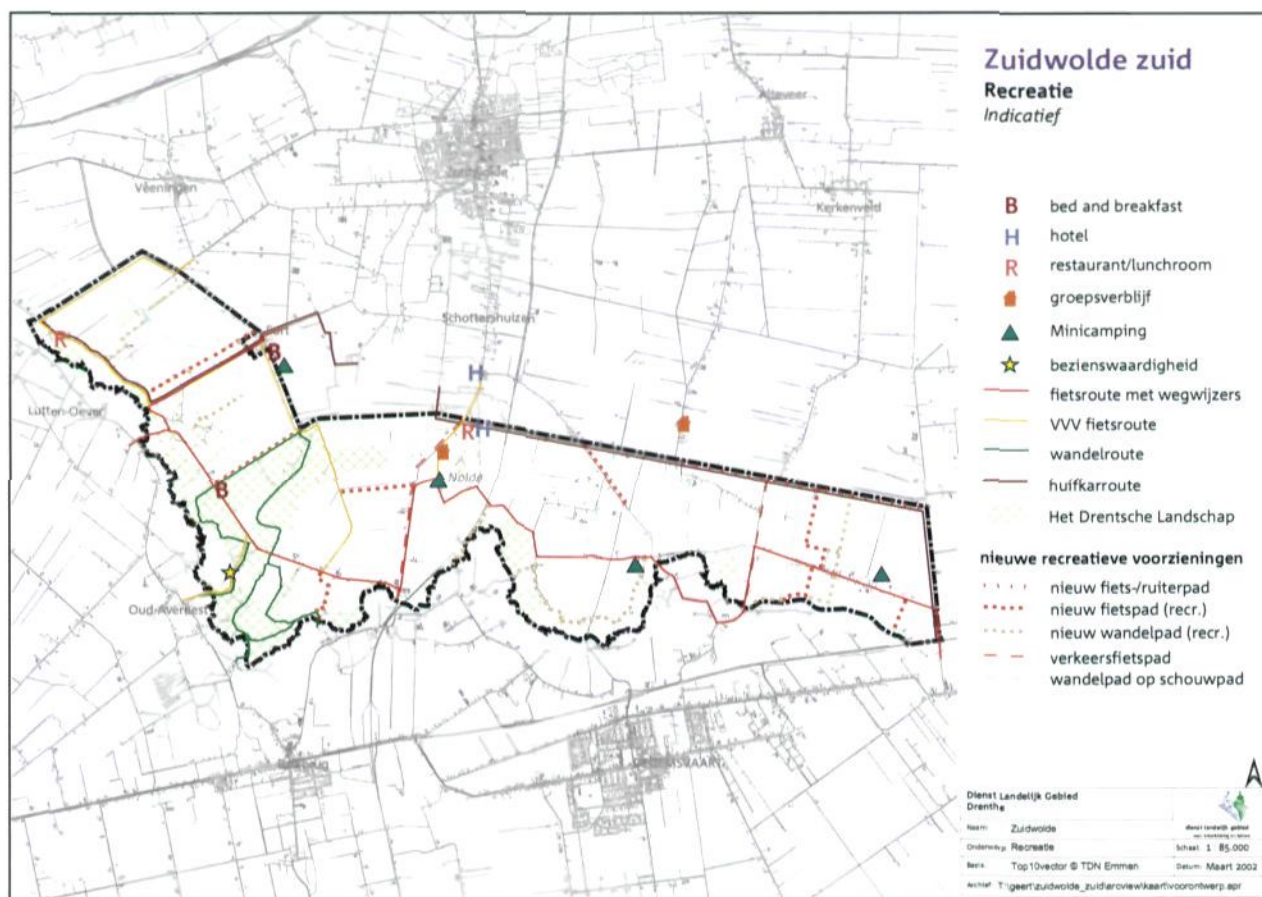
Het afwisselende en cultuurhistorisch waardevolle landschap zorgt voor een aantrekkelijke omgeving om te fietsen, te wandelen of paard te rijden. De huidige padenstructuur biedt daarvoor echter niet voldoende gelegenheid. Uitbreiding van het padennet voor fietsers, wandelaars en ruiters is daarom het belangrijkste doel van de herinrichting voor de recreatie. Daarvoor heeft de commissie drie alternatieven bedacht.

De plannen voor de dorpsranden en andere maatregelen rond de kleine dorpen zijn ontwikkeld in overleg met de Brede Overleggroep Kleine dorpen in Drenthe (BOKD) en de dorpsverenigingen.

Knelpunten

De huidige recreatieve ontsluiting van het gebied is niet optimaal. Het aantal wegen en paden is beperkt. Er zijn weinig uitloopgebieden voor de plaatselijke bevolking. De mogelijkheden voor rondgaande wandelingen zijn beperkt. Ook het aantal fietsroutes is kleiner dan gewenst. Het ontbreken van veilige oversteken over de N48 is een obstakel.

Het gebied is rijk aan archeologische en cultuurhistorisch interessante objecten (zie hoofdstuk 6). Een aantal daarvan zou beter onder de aandacht van toeristen kunnen worden gebracht.

Doelstellingen

- Uitbreiding van de mogelijkheden voor fietsen en wandelen.
- Uitbreiding van de mogelijkheden voor de ruitersport.
- Archeologische objecten onder de aandacht brengen.

Maatregelen

Uitbreiding van de mogelijkheden voor fietsen en wandelen

Nieuwe paden maken de verschillende delen van het gebied beter toegankelijk voor recreanten. Er zijn nieuwe rondwandelen- en -fietsmogelijkheden voorzien, maar ook doorgaande verbindingen die aansluiten op routes ten noorden van het herinrichtingsgebied (in de ruilverkavelingen Zuidwolde-Noord en Beneden Egge) en in Overijssel. De commissie heeft verschillende keuzes voor een padenstructuur in kaart gebracht. Ze verschillen van elkaar wat betreft de dichtheid van het netwerk (intensief met veel paden of extensief met relatief weinig) en in het al of niet doorsnijden van natuurgebieden.

De verschillen komen vooral tot uiting in de omgeving van Fort, Bloemberg en Pieperij. De commissie kiest hier in het *voorkeursalternatief* voor een vrij intensief padennet, dat volledig aansluit op de ideeën die in samenspraak met de BOKD zijn ontwikkeld. In het *MMA* is in dit deelgebied alleen een nieuwe rondwandelmogelijkheid vanuit Fort voorzien en komen er geen oversteken voor wandelaars over de Reestvervangende Leiding. De fietspaden vanuit Fort (parallel aan de 't Holweg) en door Takkenhoogte-Meeuwenveen, die in het *voorkeursalternatief* zijn gepland, ontbreken in het *MMA*. Ook *alternatief 3* voorziet in minder fiets- en wandelpaden in dit deelgebied. Het fietspad vanuit Fort is in dit alternatief evenmin opgenomen, het fietspad door Takkenhoogte-Meeuwenveen daarentegen wel. De oversteken over de Reestvervangende Leiding voor wandelaars blijven in *alternatief 3* net als in het *MMA* achterwege.

Vanuit Linde en vanuit Vuile Riete zijn in het *voorkeursalternatief* wandelmogelijkheden voorzien over de onderhoudspaden langs de Vogelzangse Wijk en de Koekoeksloup. In het *MMA* worden hiervoor geen voorzieningen getroffen.

Voor de rest van het gebied verschillen de alternatieven niet wat betreft de voorgestelde paden. In alle alternatieven is een fietspad langs de Linderdijk voorzien (waarmee het behoud van de markengrens is verzekerd, zie hoofdstuk 6) en een recreatief fietspad langs de Linderweg. Verder

Verschillen tussen de alternatieven op een rij

	Voorkeursalternatief	MMA	Alternatief 3
Wandel- en fietspadennet	Relatief dicht; relatief veel oversteken over Reest en Reestvervangende Leiding	Ongeveer als VKA, maar geen doorsnijding natuurgebieden en minder paden bij Fort	Relatief extensief
Fietspad door Takkenhoogte-Meeuwenveen	Ja	Nee	Ja
Parkeerplaatsen omgeving Wildenberg	2, aan west- en oostkant	2, aan west- en oostkant	1 iets grotere aan westkant

komt er een fietsverbinding tussen de Meeuwenweg en de Ommerweg (het tracé van dit pad is afhankelijk van de toedelingsmogelijkheden) en een wandelpad langs het Reestdal in de omgeving van de Paardenlanden en het Schrapveen. De aanleg van dit pad op de rand van het beekdal in het gebied Paardelanden-Schrapveen vergroot de mogelijkheden om rondwandelingen te maken. Deze mogelijkheden worden verder uitgebreid door een wandelvoorziening langs de N48 aan te brengen, als schakel in een route die gedeeltelijk via bestaande wegen in Overijssel loopt. Om deze wandeling mogelijk te maken zal de Jodenvonder een opknapbeurt krijgen. Zonodig worden ook enkele andere oversteken over de Reest verbeterd.

Aan de rand van het stergebied de Paardelanden wordt een parkeerplaats aangelegd voor enkele auto's. Ook in de omgeving van de Wildenberg komen een of twee parkeerplaatsen met een informatiebord en een picknickplaats. De plek hangt samen met de situering van de recreatiepaden. In het *voorkeursalternatief* en in het *MMA* komen er twee parkeerplaatsen, één aan de westrand en één aan de oostrand. In *alternatief 3* komt er een wat grotere parkeerplaats aan de westrand van het natuurgebied. De maatregelen rond de N48 worden besproken in hoofdstuk 8. De voorgestelde padenstructuur en de locatie van de parkeerplaatsen resulteren in een zonering van de recreatie in natuurgebieden, zie hoofdstuk 4.

Uitbreiding van de mogelijkheden voor de ruitersport

Er is een ruiterroute gepland over de Linderdijk. Hiervoor moet het bestaande zandcunet worden verbeterd. Deze route sluit aan op het ruiterspad langs de Linderweg dat in de RAK Zuidwolde-Noord en Beneden Egge is opgenomen, en wordt daarmee een schakel in de route Zuidwolde-Slagharen. Hiervoor zijn geen alternatieven ontwikkeld.

Archeologische objecten onder de aandacht brengen

Bij de grafheuvels bij Nolde stelt de commissie voor een picknickplaats aan te leggen met een parkeerplaats voor enkele auto's, met bijbehorende voorzieningen.

In een later stadium zal bekeken worden of er mogelijkheden zijn voor een wandelroute langs archeologische objecten, een zogeheten TRAP-Route (Toeristisch Recreatief Archeologisch Pad). Dit hangt af van de uitkomsten van het archeologisch onderzoek dat plaatsvindt.

Effecten

Uitbreiding van de mogelijkheden voor fietsen en wandelen

Wanneer het plan wordt uitgevoerd ontstaan nieuwe mogelijkheden voor rondwandelingen en nieuwe routes voor wandelaars en fietsers. Het voorkeursalternatief biedt de grootste uitbreiding, maar in de andere alternatieven wordt ook aan de doelstellingen voldaan. In de autonome ontwikkeling zal slechts een deel van de voorgestelde paden worden aangelegd.

Uitbreiding van de mogelijkheden voor de ruitersport

Er komt een verbetering van de bestaande ruiterroute, waarmee een beter gebruik over grotere afstand mogelijk wordt. In de autonome ontwikkeling vindt deze verbetering niet plaats.

Archeologische objecten onder de aandacht brengen

Dit doel wordt door de planmaatregelen bereikt. In de autonome ontwikkeling wordt geen voorziening getroffen.

Samenvatting effecten

	Autonome ontwikkeling	Voorkeursalternatief	Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)	Alternatief 3
Uitbreiding mogelijkheden fietsen en wandelen	0/+	++	+	+
Uitbreiding mogelijkheden ruitersport	0/+	+	+	+
Aandacht archeologische objecten	0	++	++	++
++ doelstelling nagenoeg bereikt				
+ doelstelling gedeeltelijk bereikt				
0 geen verandering				

8 Verkeer

Op een aantal plaatsen in het gebied is de verkeersveiligheid, met name voor fietsers, niet optimaal. Verkeersmaatregelen zijn in de eerste plaats een taak van Rijkswaterstaat (de N48) en de gemeente. De commissie levert wel een bijdrage door grond toe te wijzen voor de aanleg van fietspaden voor het woon-werkverkeer en voor het aanbrengen van een ongelijkvloerse kruising (voor wandelaars en fietsers) in de N48. De grond voor de recreatieve fietspaden wordt toegedeeld. Verder draagt de herinrichting bij aan een grotere verkeersveiligheid door de verbetering van de verkaveling, zodat er minder landbouwverkeer over de weg plaatsvindt en minder oversteken van werktuigen en vee nodig zijn. Voor het onderdeel verkeer zijn geen verschillende alternatieven geformuleerd.

De maatregelen die de commissie voorstelt om de verkeersdruk op enkele wegen door natuurgebieden te verminderen, worden besproken in hoofdstuk 4 Natuur.

Knelpunten

Er zijn geen veilige oversteken over de N48 binnen het herinrichtingsgebied.

Menging van verschillende verkeersstromen (fietsers, landbouwverkeer en doorgaand verkeer) leidt op verschillende plaatsen in het gebied tot onveilige situaties. Tenslotte is het aantal oversteken van wegen door landbouwverkeer en landbouwdieren een knelpunt.

Doelstellingen

- Vergroten van de verkeersveiligheid:
 - Scheiden van fiets- en ander verkeer;
 - Opheffen of veiliger maken van oversteken van fiets- en landbouwverkeer.

Maatregelen

Scheiden van fiets- en ander verkeer

De commissie wil grond vrijmaken voor fietspaden langs de Ommerweg en langs het tracé

Linderveldweg-Reestweg. De gemeente legt deze paden aan. (Daarnaast is in het plan een recreatief fietspad opgenomen langs een deel van de Linderweg, zie hoofdstuk 7.)

Opheffen of veiliger maken van oversteken
Door grondruil probeert de commissie de oversteken van landbouwverkeer over de N48 en over de doorgaande weg in Drogteropslagen en in Fort op te heffen. De overgang van de Dennenweg over de N48 wordt afgesloten. Ter hoogte van de Nolderweg legt Rijkswaterstaat een ongelijkvloerse kruising in de N48 aan voor fietsers en wandelaars. De commissie wijst de hiervoor benodigde gronden toe.

Effecten

Scheiden van fiets- en ander verkeer
Door de aanleg van twee verkeersfietspaden op belangrijke fietsverbindingen wordt dit doel bereikt. In de autonome ontwikkeling komt de aanleg van deze fietspaden vanwege de grondverwerving moeizamer tot stand.

Opheffen of veiliger maken van oversteken
De N48 kan door de maatregelen veilig worden overgestoken. In de autonome ontwikkeling zal het meer tijd kosten dit te bereiken.

Verminderen landbouwverkeer
De herinrichting draagt ook bij aan de verkeersveiligheid door de concentratie van landbouwkavels. Daardoor hoeft er minder landbouwverkeer van de weg gebruik te maken en neemt het aantal oversteken met landbouwmachines en vee af.

Samenvatting effecten

Voor het onderdeel verkeer zijn geen alternatieven ontwikkeld; er is dus sprake van één plan.

	Autonome ontwikkeling	Plan
Scheiden fiets- en ander verkeer	o/+	++
Veilige oversteken	o/+	++
Verminderen landbouwverkeer	o/-	+

- ++ doelstelling nagenoeg bereikt
- + doelstelling gedeeltelijk bereikt
- o geen verandering
- verslechtering

9 Gevolgen voor de leefbaarheid

In de voorgaande hoofdstukken worden alle planmaatregelen en hun effecten besproken per sector. Dit landinrichtingsplan is echter vooral ook een integraal plan. De verbeteringen voor landbouw, natuur, water, landschap, cultuurhistorie, recreatie en verkeer moeten bijdragen aan de leefbaarheid en de ontwikkeling van de streek. De commissie hecht veel waarde aan dit integrale, gebiedsgerichte karakter van de herinrichting. Daarom worden in dit hoofdstuk de effecten van de maatregelen op de leefbaarheid op een rij gezet. Onder leefbaarheid verstaat de landinrichtingscommissie de mate waarin de leefomgeving voldoet aan de mogelijkheden en wensen van de bewoners en gebruikers van het gebied. De maatregelen in het plan scheppen de voorwaarden voor een duurzaam leefbare streek. De bewoners en gebruikers moeten er zelf invulling aan geven.

De maatregelen voor de **landbouw** zijn vooral gericht op verbetering van de verkaveling. Daardoor ontstaat een betere basis voor de verdere ontwikkeling van de landbouwbedrijven. Dat versterkt het sociale en economische draagvlak van de streek, aangezien de landbouw daarin een belangrijke rol speelt. Verder is een landbouw met toekomstperspectief ook een voorwaarde om de kwaliteit van het landschap te behouden, dat immers voor een groot deel een agrarisch cultuurlandschap is. Deze landschappelijke kwaliteit draagt weer bij aan de belevingswaarde en de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van het gebied, en daarmee aan de leefbaarheid.

Op het vlak van de **natuur** richt het plan zich op verbetering van de kwaliteit: behoud en herstel van de kenmerkende flora en fauna. Dat wordt door velen in onze maatschappij gezien als een waardevol doel op zich. Daarnaast vergroten de natuurmaatregelen de landschappelijke afwisseling en dragen ze bij aan een hogere belevingswaarde. Een rijke natuur verhoogt de waarde van de streek als woon- en werkgebied en versterkt de betekenis als recreatiegebied.

Om dit bereiken moet de landbouw voor de uitbreiding van de oppervlakte natuurgebied grond inleveren. Ook zullen enkele landbouwbedrijven moeten opschikken. Hierbij moet men zich echter realiseren dat de natuurplannen ook zonder herinrichting doorgaan, ze zijn onderdeel van het beleid van rijk en provincie. De herinrichting biedt de mogelijkheid om de plannen op een goede manier in te passen en de gevolgen voor andere functies zo goed mogelijk op te vangen.

De maatregelen op het gebied van **water** staan voornamelijk in dienst van natuur- en landbouwdoelen. Maar een doelmatiger en duurzamer waterbeheer is ook voor alle andere maatschappelijke functies van belang. De leefbaarheid is gediend met het vermijden van wateroverlast en -tekort en de zorg voor een goede waterkwaliteit tegen aanvaardbare kosten.

Voor het **landschap** en de **cultuurhistorie** richt het plan zich op versterking van de identiteit en behoud van het waardevolle eigene. In een mooi landschap met een eigen karakter, waarin de geschiedenis van de streek te herkennen is, voelen de bewoners zich thuis. Het biedt, anders gezegd, een goed woon- en werkklimaat. Landschappelijke verbetering versterkt ook de mogelijkheden voor recreatie en daarmee het economisch draagvlak. De plannen voor het landschap zijn zodanig ontworpen dat andere functies (zoals landbouw en recreatie) goed kunnen functioneren en zich kunnen ontwikkelen binnen het landschappelijk raamwerk.

Voor de **recreatie** biedt het plan een aanzienlijke uitbreiding van fiets- en wandelmogelijkheden. Dat komt de leefbaarheid van het gebied voor de plaatselijke bevolking ten goede. Daarnaast wordt het gebied aantrekkelijker voor recreanten en daarmee wordt het economisch draagvlak versterkt (werkgelegenheid in de toeristische sector).

De **verkeersveiligheid** neemt toe door de aanleg van fietspaden en de maatregelen rond de N48 en door de vermindering van het landbouwverkeer.

10 Uitvoering

Dit hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste uitvoeringsaspecten van het plan. Dat zijn de fasering (modules), de grondverwerving, de regeling van het eigendom van nieuwe voorzieningen, de kosten en de verdeling daarvan over betrokken partijen en tenslotte de procedure van de uitvoering.

Gefaseerde uitvoering

De uitvoering vindt gefaseerd plaats, in zogenaamde modules. Een module is een pakket van maatregelen uit het plan, uit te voeren in een periode van maximaal vier jaar. Een module heeft een volledige financiële dekking. Voor elke afzonderlijke module, dus voor elk afzonderlijk pakket van maatregelen uit het plan, vraagt de landinrichtingscommissie vooraf toezeggingen van de subsidiërende partijen voor de financiële dekking, met name bij Gedeputeerde Staten voor de rijksbijdrage. Bij die aanvraag baseert de commissie zich op de stappen in de uitvoering, haar eigen planning, de ontwikkelingen in het gebied en de financiële programmering van de provincie en bijdragende instanties.

Omdat een belangrijk deel van de werken in het herinrichtingsplan op het gebied van de waterhuishouding en de ontsluiting geheel of gedeeltelijk wordt gefinancierd door waterschappen en gemeenten, is ook de financiële planning van deze instanties van belang bij de planning van de uitvoering. De eerste aanvraag, voor de eerste vier jaar van uitvoering, wordt door de landinrichtingscommissie ingediend tegelijk met de aanbieding van het ontwerpplan aan Gedeputeerde Staten.

Grondverwerving

Voor de uitvoering van de herinrichting is grond nodig. De commissie wil deze door vrijwillige aankoop verwerven. De gronden worden aangekocht door het Bureau Beheer Landbouwgronden. In onderstaand overzicht wordt indicatief aangegeven waar deze gronden voor worden gebruikt. Door uitruil met Zuidwolde-Noord en Beneden

	Voorkeursalternatief	MMA	Alternatief 3
Oppervlakte in ha			
Verkaveling	30	30	30
Waterbeheersing	16,5	11,5	9,5
Wegen	0,5	0,5	0,5
Landschap	26,5	55,5	68,3
Recreatie	16	11,5	9,5
Natuur:			
Ecologische verbindingszone	7	7	7
Natuurontwikkeling	90	90	90
Reservaat	100	100	100
Stergebied	125	203	125
Milieu	0,5	0,5	0,5
Extensivering landbouw**	PM	PM	PM
Totaal	402	509,5	440,3

** Deze post wordt tijdens de uitvoering ingevuld.
Gedacht wordt aan ca. 35 ha.

EGge kan de grondverwerving in Zuidwolde-Zuid soepeler verlopen.

De oppervlakte voor natuur is bestemd voor gedeeltelijke uitruil uit de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden, en om de gronden vrij te maken die nodig zijn voor de ecologische verbindingszones. Het streven is om 100% van de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden te verwerven. Maar gezien ervaringen uit het verleden en de huidige grondmobiliteit is de verwachting dat ongeveer 75% van de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden via de herinrichting kan worden gerealiseerd, door aankoop ter plaatse en uitruil via het plan van toedeling. In de loop van de uitvoering van de herinrichting zal blijken of de taakstelling moet worden bijgesteld. De rest (25 ha) van de oppervlakte voor natuur zal na de herinrichting verworven moeten worden.

Per februari 2002 is circa 80 ha verworven. Er moet nog ongeveer 325 ha worden aangekocht om de doelstellingen te kunnen realiseren. De oppervlaktes in de tabel kunnen nog veranderen omdat Gedeputeerde Staten het Aankoop Strategie Plan nog niet definitief hebben vastgesteld.

Eigendom van de nieuwe voorzieningen

De commissie wil het eigendom conform de landinrichtingswet als volgt regelen.

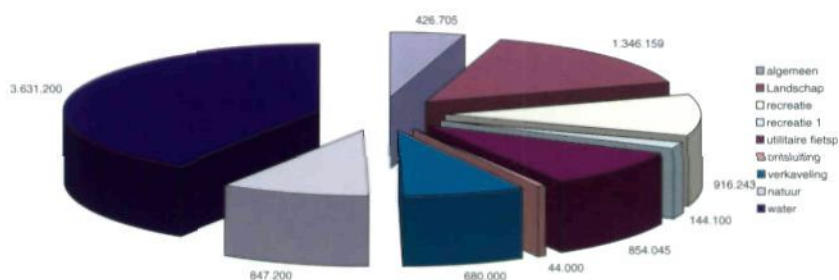
Waterlopen: het eigendom van alle waterschapsleidingen en bijbehorende schouwpa-den wordt toegewezen aan het waterschap Reest en Wieden of Velt en Vecht. Dit geldt ook voor de ecologische voorzieningen die samenhangen met de waterlopen.

Reservatsgebied, natuurontwikkelingsgebied en landschapselementen van ecologisch belang: de gronden binnen deze gebieden worden in principe toegedeeld aan BBL die deze gronden doorlevert aan de Stichting Het

Drentse Landschap. Daarnaast hebben in principe ook particuliere eigenaren de mogelijkheid natuurgrond te beheren (particulier natuurbeheer). Deze mogelijkheid komt echter pas in beeld nadat het plan van toedeling in het kader van het landinrichtingsplan is vastgesteld. De gronden komen namelijk niet aanmerking voor een subsidie voor functieverandering uit het Programma Beheer.

Wegen: de openbare en kennelijk openbare wegen worden toegewezen aan de gemeente De Wolden. Dit geldt ook voor de met de wegen samenhangende landschappelijke voorzieningen. Voor wegen door natuurgebieden kan het eigendom bij de natuurbeherende

overzichtkosten alternatief 3
bedragen in euro's

instantie blijven met afspraken over toegankelijkheid en onderhoud.

Recreatieve voorzieningen: de aan te leggen voorzieningen komen in eigendom bij een openbaar lichaam (bijvoorbeeld de gemeente) of bij de eigenaar van de aansluitende grond.

Landschap: elementen van lokaal belang zoals dorpsbosjes worden toegedeeld aan de gemeente. Dit geldt ook voor de wegbeplanting. Kavelgrens- en perceelsbeplantingen worden toegedeeld aan de eigenaar van het betreffende perceel. Grotere percelen bos gaan naar de Stichting Het Drentse Landschap.

Kosten inrichtingsmaatregelen

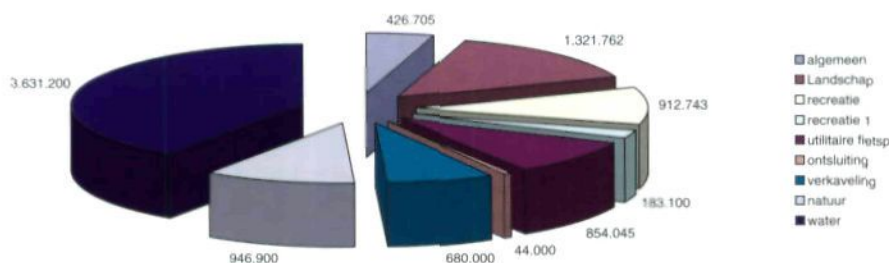
Voor de drie alternatieven is een kostenraming opgesteld. De totale kosten per alternatief zijn geraamd op circa 9 miljoen. Deze kosten zijn nog niet geheel gedekt. De verwerving van de gronden voor de inrichtingsmaatregelen hoeft niet uit dit bedrag te worden gefinancierd. Bij

de verdere uitwerking van het ontwerpplan (na de inspraakperiode) zal het plan worden afgestemd op de beschikbare rijksmiddelen. Dit betekent dat de voorgestelde maatregelen beleidsmatig akkoord zijn maar financieel nog niet gedekt.

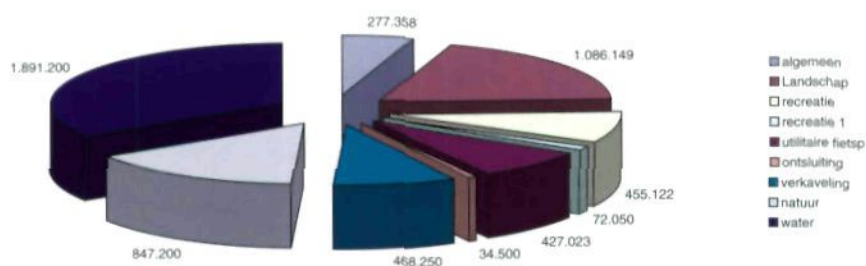
De kosten van de inrichting worden gedragen door het rijk, provincie, gemeente, waterschap en de gezamenlijke particuliere grondeigenaren. De verdeling van de kosten over de verschillende planonderdelen per alternatief is weergegeven in de diagrammen. De volledige kostenraming is te vinden in bijlage 7.

De belanghebbende instanties als de gemeente De Wolden, de waterschappen Reest en Wieden en Velt en Vecht, de Stichting Het Drentse Landschap en Rijkswaterstaat dragen het niet gesubsidieerde gedeelte bij. Wanneer er nieuwe subsidiestromen ontstaan, kan het zijn dat bepaalde maatregelen (geheel of

overzicht kosten MMA
bedragen in euro's

kosten alternatief 3
bedragen in euro's

gedeeltelijk) via deze nieuwe subsidiemogelijkheden in plaats van via de reguliere subsidie worden gefinancierd.

Enkele inrichtingsmaatregelen zullen alleen gerealiseerd kunnen worden als daarvoor externe financiering wordt gevonden. Deze maatregelen worden dus niet uit de "herinrichtingspot" betaald.

De commissie wil de kavelaanvaardingswerken zoveel mogelijk door de landbouwers zelf laten uitvoeren. De werkzaamheden zijn op deze wijze het beste in het individuele bedrijf in te passen.

De bijdrage van de gezamenlijke eigenaren wordt verdeeld naar de mate van het nut dat de herinrichting voor iedere eigenaar heeft gehad.

Verdere gang van zaken

Vooruitlopend op de vaststelling van het definitieve plan spant de commissie zich in om enkele planonderdelen al eerder te realiseren. In 1999 is al in het kader van het project 'Dorpen in het groen' de erfbeplantingsrege-

ling opengesteld. Ook is begonnen met de aanleg van enkele recreatieve voorzieningen. Verder zijn er vier landbouwbedrijven verplaatst, waardoor natuurgebied kon worden gerealiseerd en een camping kon worden opgeheven. Welke andere maatregelen versneld uitgevoerd kunnen worden, hangt af van de grondverwerving en de benodigde financiële bijdragen van de belanghebbenden, de waterschappen en de gemeente.

Nadat Gedeputeerde Staten het definitieve plan hebben vastgesteld en tot de uitvoering van het project hebben besloten, zal de eerste schatting (de bepaling van de ruilwaarde van de grond) beginnen. Daarop aansluitend wordt het plan van toedeling opgesteld. Gelijktijdig kunnen de maatregelen voor de waterhuishouding en op het gebied van verkeer en recreatie worden uitgevoerd. Deze uitvoering is echter afhankelijk van de bijdragen van de belanghebbende instanties.

11 Nader uit te werken aspecten

Op dit moment is er voldoende informatie voor een verantwoorde besluitvorming over het Voorontwerpplan. Voor de uitvoering moet een aantal aspecten nader worden uitgewerkt. Daarnaast blijven er enkele onzekerheden over de gevolgen van het plan.

Nadere uitwerking tijdens de opstelling van het ontwerpplan

Over de medefinanciering moet nog overeenstemming worden bereikt met de betrokken instanties. Daarbij vindt opnieuw afstemming plaats met de plannen van andere overheden. In samenhang daarmee worden afspraken gemaakt over het toekomstige eigendom, beheer en onderhoud. De landinrichtingscommissie wil hierover duidelijkheid bieden in het ontwerpplan.

De commissie gaat overleggen met Rijkswaterstaat om meer duidelijkheid te krijgen over de invulling van de ongelijkvloerse kruising van de N48. Zonodig wordt het plan van de herinrichting hierop aangepast.

Dat geldt ook voor de uitkomsten van het archeologisch onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd.

De commissie zal de provincie Drenthe een voorstel doen voor afronding van de begrenzing van het natuurontwikkelingsproject in het Nolderveld. De inrichting van de bovenloop van de Reest bij Drogteropslagen (Lage Leiding) wordt nog nader uitgewerkt. Daarbij gaat het om het tracé en de mate van broekbosontwikkeling en (in samenhang daarmee) beschaduwing.

- Wellicht zijn er kansen om de belasting van het oppervlaktewater in het buitengebied vanuit de rioleringsstelsels te verminderen. De commissie wil hierin faciliteren.
- Het afsluiten van de Meeuwenweg en de Nieuwe Dijk voor doorgaand gemotoriseerd verkeer waar deze wegen de natuurgebieden doorsnijden.
- Opheffen van de ecologische barrière tussen de Lage Leiding en de Reest bij Drogteropslagen.

- Aanleg van natuurvriendelijke oevers en een recreatiepad langs de Braambergersloot.

Nadere uitwerking in de uitvoeringsperiode

Een deel van de polder Paardelanden heeft een 'ster-aanduiding' gekregen in het kader van de begrenzing van de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden. Dit houdt onder andere in dat de definitieve begrenzing wordt vastgesteld bij de vaststelling van het plan van toedeling van de herinrichting. De landinrichtingscommissie heeft nu een voorstel gedaan voor een definitieve begrenzing. De inspanningen zijn erop gericht om deze begrenzing binnen de planperiode te realiseren.

Tijdens de opstelling van bestekken worden de maatregelen op detailniveau uitgewerkt. De maatregelen worden dan afgestemd op de situatie ter plekke en op het te voeren beheer. In deze fase is er nauw overleg met de toekomstige beheerder en medefinancierende instanties.

De belangrijkste maatregel voor de landbouw is het uitruilen van gronden om de verkaveling te verbeteren. De nieuwe kaveltoedeling vindt plaats aan het einde van de uitvoeringsperiode, mede op basis van de wensen van de individuele gebruikers en eigenaren.

Voorafgaand aan het plan van toedeling wordt een inventarisatie gemaakt van de landschaps- en natuurelementen die niet op de plankaart als te handhaven zijn aangegeven. Deze elementen worden opgenomen op een vaste grenzenkaart, behorende bij de richtlijnen voor het plan van toedeling.

Het ontgraven van de bouwvoor is in veel (toekomstige) natuurgebieden wenselijk, maar om financiële redenen vaak niet haalbaar. Op andere plaatsen is ophoging van landbouwgronden gewenst om de gebruiksmogelijkheden te verbeteren. Het bijmengen van veen kan voordelig zijn op droogtegevoelige landbouwgronden. Ook om

andere redenen zal er in de uitvoeringsperiode sprake zijn van grondverzet, al of niet in relatie tot de herinrichting. Om deze maatregelen zo doelmatig mogelijk uit te voeren, wordt in het begin van de uitvoeringsperiode een totaalplan voor het ontgraven en verwerken van grond opgesteld.

Door diverse waterhuishoudkundige maatregelen zal het afvoerregime van de Reest veranderen. De voorgenomen inrichting en het beheer van de Reest zijn hierop afgestemd. De bedoeling daarbij is om nadelige effecten voor de landbouw te voorkomen en de natuurwaarde van de Reest zelf en van de aanliggende natuurterreinen te vergroten. Het verdient aanbeveling om door monitoring vast te stellen of de verschillende belangen op de juiste manier worden gediend. De verantwoordelijkheid voor monitoring van de waterpeilen en van de kwaliteit van de Reest ligt bij de waterschappen. Het volgen van de verandering van de grondwaterstanden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van waterschap en de beheerders van de aanliggende natuurterreinen. Omdat het van belang is de nulsituatie vast te leggen, moet het meetnet tijdig worden ingericht. De kosten kunnen als onderdeel van de inrichting worden (mede)gefinancierd vanuit de herinrichting.

Overige onzekerheden

Bij het aangeven van de effecten van de maatregelen is uitgegaan van bepaalde verwachtingen omtrent het gebruik en beheer door onder andere landbouwers en de Stichting Het Drentse Landschap. Indien te zijner tijd wordt gekozen voor andere vormen van gebruik of beheer kunnen de effecten afwijken.

Enkele planonderdelen worden alleen gerealiseerd wanneer particulieren hiervoor ten tijde van de uitvoering belangstelling hebben:

- erfbeplanting en particuliere landschapselementen;
- boerderijverplaatsing.

Mede op basis van ervaringen in andere landinrichtingsprojecten wordt verwacht dat de in het plan voorgestelde maatregelen inderdaad worden gerealiseerd.

Het plan voorziet in een aantal maatregelen om de milieukwaliteit te verbeteren, onder andere voor de ontwikkeling van het ecosysteem in de Reest. In hoeverre de beoogde milieukwaliteit daadwerkelijk wordt gerealiseerd, is niet te voorspellen. Het uiteindelijke resultaat hangt mede af van veranderingen in de milieukwaliteit waar de herinrichting geen invloed op heeft, zoals de invloed van het generieke beleid voor de landbouw.

Bij het ontwerpen van de ecologische verbindingzones is uitgegaan van de op dit moment beschikbare kennis over de verbreiding van soorten. Praktijkervaringen met het functioneren van verbindingzones zijn nauwelijks voorhanden. Hoe de ecologische verbindingzones gaan functioneren is derhalve nog onzeker.

Bij de inrichtingsmaatregelen in het Reestdal en aan de Reest zal rekening worden gehouden met de conclusies uit het onderzoek 'vloeiveidesysteem' dat momenteel gaande is voor het natuurreservaat in het beekdal.

Bijlage 1

Verantwoording aandachtspunten voor het milieueffectrapport

In de Richtlijnen voor het Milieueffectrapport voor de HBD Zuidwolde-Zuid (Provincie Drenthe, 1998) staan punten waaraan de land-inrichtingscommissie in haar milieueffectrapport aandacht moet besteden. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van deze aandachtspunten. Bij ieder aandachtspunt geeft de commissie kort aan hoe zij dit in de planvorming heeft verwerkt. Bij veel aandachtspunten betekent dit een verwijzing naar een van de voor-

gaande hoofdstukken in dit rapport. Een aantal aandachtspunten echter komt in dit plan-rapport niet of slechts summier aan de orde. De commissie heeft hiervoor gekozen omdat anders de leesbaarheid van het plan voor de streek in het gedrang zou komen. Bij die aandachtspunten wordt in het onderstaande overzicht verwezen naar een achtergronddocument waarin de (uitvoeriger) informatie te vinden is.

Bodem

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Bodemopbouw (grondsoorten, profiel, op kaart) van het gebied voor een beschrijving van de gevoeligheid voor droogte (per functie) en de gevoeligheid voor uitspoeling van nutriënten

Invulling

In het rapport 'De bodemgesteldheid van de landinrichtingsgebieden Zuidwolde-Zuid, Beneden Egge en Zuidwolde-Noord' (Staring Centrum, 1997) zijn deze punten behandeld. Daarnaast wordt verwezen naar het ontwerp-Besluit 'Zand- en lössgronden' met bijbehorende kaarten (gepubliceerd in Staatscourant 6 juli 2001).

Aanwezigheid van GEA-objecten (geomorfologische en archeologische aspecten)

Op dit ogenblik vindt een onderzoek plaats in samenwerking met de ROB. Aan de hand van de uitkomsten zal het ontwerpplan hierop nader aangepast worden. Daarnaast is er gebruik gemaakt van de MAK-kaart. De hierin aangegeven objecten worden ontzien. In het rapport is de veiligstelling van de huidige grafheuvels aangegeven en de realisering van een TRAP-route op basis van de uitkomsten van het onderzoek.

Effecten plan

Relief, inclusief GEA-objecten

Hoofdstuk 6: 'Behouden en accentueren van esranden'. Ander relief wordt niet door de herinrichting beïnvloed.

Oppervlaktewater- en grondwaterkwantiteit

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Ligging (op kaart) van infiltratie- en kwelgebieden, de verdeling van grondwatertrappen en de richting van regionale en lokale grondwaterstromingen, samengevat in een geohydrologische systeembeschrijving

Gehanteerde drooglegging voor de verschillende functies
Stromingsrichtingen van afvoer en aanvoer van oppervlaktewater, inclusief de stroming van de Reest

Effecten plan

Infiltratie- en kwelgebieden, de richting van regionale en lokale grondwaterstromingen en de begrenzing van de aanwezige grondwatersystemen

Isohypsens van de gemiddelde laagste grondwaterstand
Stromingsrichtingen van afvoer- en aanvoerwater
Gehanteerde drooglegging voor de verschillende functies

Invulling

Hiervoor wordt verwezen naar het achtergronddocument water en de daarbij behorende literatuurtijdst, en naar de gebiedsvisie NBL Reest (Ministerie van LNV e.a. 1996).

Idem

Besproken in hoofdstuk 5 en verder in het achtergronddocument water.

Achtergronddocument water

Achtergronddocument water

Achtergronddocument water

Achtergronddocument water

Oppervlaktewater - en grondwaterkwaliteit

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Oppervlaktewaterkwaliteit (macro-ionen, nutriënten, microverontreinigingen); het verloop van de kwaliteit in het jaar

Kwaliteit van het grondwater in de verschillende grondwatersystemen om de invloed te kunnen beschrijven op de daarmee gevoede natte ecosystemen in natuur(ontwikkelings)gebieden

Kwaliteit van slib op waterbodems en de effecten op de oppervlaktewaterkwaliteit

Mogelijke bronnen van verontreiniging zoals vuilstorten, overstorten, ongerioleerde lozingen, inlaat van water en diffuse verontreinigingen

Effecten plan

Oppervlaktewaterkwaliteit (macro-ionen, nutriënten en microverontreinigingen), het verloop van de kwaliteit in de loop van het jaar; de gevolgen van (recreatieve) beheersmaatregelen op de kwaliteit

Kwaliteit van het grondwater in de verschillende grondwatersystemen, met name in relatie tot de voeding van ecosystemen in natuur(ontwikkelings)gebieden en tot de beïnvloeding van de oppervlaktewaterkwaliteit

Invulling

Weergegeven in onderzoeken van Zuiveringsschappen Drenthe en West-Overijssel in 1992 en 1998; dit is als basis voor beoordeling en uitwerking van maatregelen gebruikt.

Afgeleid uit meetgegevens uit hydro-ecologisch onderzoek in verschillende delen van het Reestdal (o.a. Wildenberg, Schrapveen) (Vegter 1991). De kwaliteit van het grondwater is derhalve redelijk goed bekend (licht tot matig met basen verrijkt) en ook aan de verschillende grondwatersystemen op basis van de systeemanalyse toe te schrijven.

Op dit aspect is niet nader ingegaan omdat er geen problemen in dit gebied bekend zijn. Daarnaast zal de eventuele negatieve invloed steeds verder afnemen door het eens in de zeven jaar baggeren van watergangen ten behoeve van de modderschouw, de aanleg van IBA's en het terugdringen van de lozingsfrequentie van overstorten. In het plan wordt een voorziening getroffen voor de overstort in Linde.

In hoofdstuk 2 en in de rapportage van het milieuvooronderzoek door R. Mellema (DLG).

Effecten van inrichtingsmaatregelen in kwalitatieve zin en globaal beschreven gevolgen van beheersmaatregelen zijn moeilijk te geven.

In achtergronddocument Natuur is beschreven dat voeding van grondwaterafhankelijke vegetaties met licht tot matig basenrijk grondwater plaatsvindt en dat derhalve ook aan matig basenrijke en matig voedselrijke omstandigheden gebonden natte vegetaties voorkomen.

Natuur

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Functie van het gebied in de ecologische infrastructuur, zoals foerageergebied, trekroutes en rustgebieden

Biotopkwaliteit voor belangrijk geachte soortengroepen

Effecten plan

Mate waarin wordt voldaan aan de standplaatseisen van de gewenste natuurodoeltypen

Ecologische infrastructuur; barrièrewerking tussen waardevolle biotopen binnen en buiten het plangebied

Verstoring (in met name rust- en stiltegebieden) en vervuiling van oppervlaktewater als gevolg van recreatief (mede)gebruik

Duurzaamheid van de gerealiseerde toestand

Invulling

Hiervoor wordt verwezen naar de gebiedsvisie NBL Reest. Over trekroutes en rustgebieden (in het algemeen over avifauna) is weinig gemeld. De commissie oordeelt dit ook als minder relevant voor de planvorming.

Huidige en gewenste situatie zijn afgeleid uit o.a. beheersplan Reestdal en gebiedsvisie NBL Reest. Knelpunten en effecten van maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 4: 'Voorwaarden scheppen voor grondwaterafhankelijke vegetaties Reestdal'. Onderliggende informatie in het achtergronddocument natuur.

Hoofdstuk 4: 'Ecologische verbindingzones' en 'Netwerk kleinschalige ecologische verbindingen'. Onderliggende informatie in het achtergronddocument Natuur.

Hoofdstuk 4: 'Tegengaan van verstoring natuurgebieden door recreatie en verkeer'.

Vervuiling van oppervlaktewater door recreatief gebruik speelt geen noemenswaardige rol (geen vaarrecreatie).

Plan beoogt realisering van grote aaneengesloten natuurgebieden; dit biedt gunstige voorwaarden voor duurzaam beheer. Realisering ecologische verbindingzones draagt bij aan duurzaam behoud van natuurwaarden in de natuurgebieden.

Landbouw

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Ontwateringssituatie om de gebruiksmogelijkheden van de landbouwgronden te kunnen bepalen; daarbij wordt toegelicht waar de in de startnotitie vermelde ongewenste invloed zowel op natuurterreinen als vanuit natuurterreinen bestaat

Invulling

In achtergronddocument Water.

Autonome ontwikkeling van de landbouw (omvang, intensiteit en bedrijfsvoering) gezien de huidige bedrijfsstructuur en de te nemen maatregelen als gevolg van het natuur- en milieubeleid

In hoofdstuk 3, op basis van de LEI-gegevens (Voskuilen 1997, Voskuilen 2002).

Mate waarin landbouw een rol speelt in natuur- en landschapsbeheer en de inkomsten hieruit

In hoofdstuk 2, op basis van LEI-rapportage (Voskuilen 2002).

Mate waarin recreatie op dit moment een bron van inkomsten vormt voor de agrarische mogelijkheden voor inkomsten uit recreatie

In hoofdstuk 2, op basis van LEI-rapportage (Voskuilen 2002).

Recreatie en infrastructuur

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Beeldmateriaal en/of impressies van de verschillende landschapstypen zodat de verschillen visueel duidelijk worden gemaakt

Invulling

In hoofdstuk 6.

Aanwezigheid van archeologisch waardevol geachte structuren en elementen; de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek adviseert om een aanvullende archeologische inventarisatie uit te voeren om beter zicht te krijgen op aard, ligging en kwaliteit van het bodemarchief

In hoofdstuk 6, zie ook opmerkingen in dit hoofdstuk in tabel Bodem.

Autonome ontwikkeling van de landschappelijke hoofdstructuur en het landschapsbeeld

Hoofdstuk 6.

Effecten plan

Veranderingen in de landschappelijke hoofdstructuur op gebieds- en deelgebiedsniveau, waarbij de identiteit een belangrijk aspect is

Hoofdstuk 6: 'Behoud en ontwikkeling landschappelijke hoofdstructuur en identiteit' (Kavelpatroon, Ontginningsassen, Contrast landschapseenheden)

Verandering in hoeveelheid en kwaliteit van landschapselementen

Hoofdstuk 6: 'Behoud en ontwikkeling landschappelijke hoofdstructuur en identiteit' ('Kavelpatronen') en 'Handhaven en herstellen van kleinschalige landschapselementen'.

Verlies, behoud of versterking van cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen

Hoofdstuk 6: 'Veiligstellen markengrenzen en zandwegen', 'Behouden en accentueren van esranden'.

Verlies, behoud of versterking van archeologisch waardevolle elementen

Hoofdstuk 6: 'Veiligstellen archeologische objecten'. Er zijn twee gebieden aangewezen op de kaart.

Landschap en cultuurhistorie

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

Het huidige recreatieve gebruik van het gebied en de verwachte autonome ontwikkeling aan de hand van concrete informatie over aantallen recreanten, herkomst van recreanten en type recreatie (intensief/extensief)

Invulling

Hiervoor wordt verwezen naar het achtergronddocument recreatie.

De huidige sterke en zwakke kanten van het gebied voor recreatie, inclusief de ontsluiting van het gebied voor recreatief verkeer (wandel- en fietsnetwerken en ruiterroutes op kaart) en de invloed op natuurwaarden, inclusief de veiligheid van de fietspaden aan de hand van een beschrijving van de zogenaamde black spots'

Idem.

De in de startnotitie genoemde invloed van de camping op de directe omgeving

Deze camping is inmiddels opgeheven en overgedragen aan de Stichting Het Drentse Landschap.

Overige effecten

Aandachtspunt MER-richtlijnen

Gevolgen voor de leefbaarheid in het gebied, zowel voor de agrariërs als voor de overige bewoners, bijvoorbeeld het economisch draagvlak voor voorzieningen

Invulling

Hoofdstuk 9

Gevolgen voor de verkeersveiligheid

Hoofdstuk 8

Gevolgen voor de recreatieve belevingswaarde van het gebied

Hoofdstuk 7, hoofdstuk 9

Hinder als gevolg van recreatief gebruik

Bijlage 2

Samenvatting effecten van de alternatieven

AO: autonome ontwikkeling

Plan: het landinrichtingsplan (bij onderdelen waarvoor geen alternatieven zijn ontwikkeld)

VKA: voorkeursalternatief

MMA: meest milieuvriendelijk alternatief

Alt. 3: alternatief 3

Landbouw

	AO	Plan
Grootte huisbedrijfskavel	0/-	++
Aantal kavels per bedrijf	0/-	++
Afstand tot veldkavels	0	+
Over en weer-gebruik	0	++
Perspectieven bedrijven bij natuurgebieden	0/+	+
Ontsluiting	-	++
Waterbeheer	+	++
Ruimte voor extensivering	+	++

Natuur

	AO	VKA	MMA
Verwerving en inrichting natuurgebieden	+	++	++
Begrenzing steragebied in relatie tot Schrapveen	+	++	+++
Begrenzing steragebied voor aaneengesloten natuurgebied	0	++	+++
Tegengaan verstoring	0	+	++
Grondwaterafhankelijke vegetaties Reestdal	0/+	+/++	+/++
Ecosysteem water Reest	0	+	+
Ecologische verbindingzones	0	++	++
Overige verbindingen	0	+	+

Water

	AO	Plan
Meer kwel en hogere grondwaterstand Reestdal	0/+	++
Grotere afvoer en meer natuurlijk verloop van afvoer Reest	0/+	+/++
Betere waterhuishouding landbouwgronden	0/+	++
Drooglegging wegen en huizen in toekomstig steragebied Paardelanden	0/+	++
Doelmatiger systeem waterbeheer	0	++
Betere kwaliteit oppervlaktewater	0/+	+

Landschap en cultuurhistorie

	AO	VKA	MMA	Alt. 3
Behoud en ontwikkeling landschappelijke hoofdstructuur en identiteit				
<i>Kavelpatroon</i>	-	++	++	+
<i>Ontginningsassen</i>	0	++	++	++
<i>Contrast landschapseenheden</i>	-	++	++	+
Kleinschalige elementen	0/-	++	++	0
Markengrenzen en zandwegen	0/-	++	++	0
Esranden	0/-	++	++	+
Archeologische objecten	+	++	++	++
Inpassing bebouwingsselementen	+	++	++	++

Recreatie				
	AO	VKA	MMA	Alt. 3
Uitbreiding mogelijkheden fietsen en wandelen	0/+	++	+	+
Uitbreiding mogelijkheden ruitersport	0/+	+	+	+
Aandacht archeologische objecten	0	++	++	++

Verkeer	
	Plan
Scheiden fiets- en ander verkeer	++
Veilige oversteken	++
Verminderen landbouwverkeer	+

Bijlage 3

Begrippenlijst

Autonome ontwikkeling	Ontwikkeling in het gebied wanneer er geen herinrichting plaatsvindt.
Bedrijfsverplaatsing	Verplaatsing van een landbouwbedrijf naar een plek binnen of buiten het landinrichtingsgebied.
Broekbos	Elzen- en wilgenbos met permanent hoge grondwaterstanden; gedurende de winter staat het water vaak op het maaiveld.
Drooglegging	Hoogteverschil tussen het waterpeil in een sloot en het maaiveld.
Duiker	Betonnen of kunststof buis.
Ecologisch, ecologie	De wetenschap van de betrekkingen tussen planten, dieren en hun omgeving.
Ecologische hoofdstructuur	Samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden.
Ecologische verbindingszone	Zone waarlangs dieren en planten zich van het ene naar het andere gebied kunnen verplaatsen. Hierdoor raken populaties uit hun isolement, waardoor de kans op uitsterven wordt verkleind.
Es	Natuurlijke hoge, droge kop in het landschap, die door eeuwenlang gebruik als bouwland een dik en vruchtbaar cultuurdek heeft gekregen.
Faunapassage	Voorziening waardoor dieren veilig kunnen oversteken. Een voorbeeld is een droogliggende buis onder de weg door voor de das.
Herinrichting	Vorm van landinrichting geschikt voor gebieden waar meerdere functies (landbouw, natuur, recreatie etc.) aandacht vragen en de inrichtingsproblematiek ingewikkeld is.
Huisbedrijfskavel	Kavel (zie aldaar) waarop de bedrijfsgebouwen staan en van waaruit de gronden op eenvoudige wijze bereikbaar zijn.
Kavel	Aaneengesloten stuk land van een gebruiker, omgeven door grond van anderen, waarin geen grenzen zoals wegen en waterlopen voorkomen.
Kwel	Opwaarts gerichte grondwaterstroming. Kwel zorgt voor bijzondere omstandigheden voor plantengroei.
Leefbaarheid	Onder leefbaarheid verstaat de landinrichtingscommissie de mate waarin de leefomgeving voldoet aan de mogelijkheden en wensen van de bewoners en gebruikers van het gebied.
Markengrens	Grens tussen (voormalige) boermarken. In het herinrichtingsgebied zijn delen van de grenzen tussen boermarken van Linde, Kerkenbosch, Steenberg en Bazuin nog in het terrein herkenbaar.
Natuurontwikkelingsgebied	Gebied dat bestemd is voor het (opnieuw) ontwikkelen van natuurwaarden van nationale of internationale betekenis. Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden die door ingrepen of aanpassingen (afplaggen, grondverzet, aanpassingen in de waterhuishouding) natuurgebied worden.
Nederlandse grootte-eenheden (nge)	Rekenkundige eenheden, die een maat vormen voor bedrijfsomvang en bedrijfstype van agrarische bedrijven. Ontwikkeld door het LEI. In het verleden werden hiervoor de standaardbedrijfseenheden (sbe) gebruikt.
Ontsluiting	Stelsel van wegen en paden waardoor een gebied toegankelijk is.
Reliëf	De natuurlijke oneffenheid van een terrein.
Reservaatgebied	Gebied dat is aangewezen om als natuur te worden bestemd.

Riooloverstort	Nooduitlaat van de riolering bij piekafvoeren.
Steilrand	Markant hoogteverschil op zeer korte afstand in het terrein.
Stuw	Kunstwerk om het waterpeil te regelen.
Struweel	Begroeiing bestaande uit struiken en lage bomen.
Toedelen	Procedure in het kader van de verkaveling waarbij het feitelijk eigendom wordt vastgelegd bij de vaststelling van het plan van toedeling. De procedure voorziet in de mogelijkheid om bezwaren in te dienen.
Toewijzen	Procedure in het kader van de verkaveling waarbij het eigendom, beheer en onderhoud door openbare lichamen wordt geregeld door het vaststellen van het begrenzingenplan. Particulieren kunnen hier geen bezwaar tegen indienen.
Vegetatie	Begroeiing.
Veldkavel	Kavel (zie aldaar) zonder bedrijfsgebouwen.
Verkaveling	Verdeling van eigendom en gebruik van gronden in een gebied.
Voorde	Natuurlijke doorwaadbare plaats.
Vloeiweiden	Wei- en hooilanden langs de beek die gedurende de winter en het vroege voorjaar bevoeid worden met water uit de beek. Vroeger vormde bevoeiing met beekwater een bron van bemesting. Ook werd vorstschade van het gewas in het voorjaar erdoor tegengegaan.
Waterhuishouding	De manier waarop water in een bepaald gebied wordt opgenomen, zich verplaatst, wordt gebruikt en wordt afgevoerd.
Zandcunet	Een uitgegraven strook grond aangevuld met zand.

Bijlage 4

Nadere uitwerking van procedures en begrippen

Bedrijfsverplaatsing

Voor bedrijfsverplaatsing kan gebruik worden gemaakt van de Regeling bedrijfshervestiging en -beëindiging (RBB). De RBB is bedoeld om ter wille van natuur, landschap en recreatie landbouwbedrijven te stimuleren zich elders opnieuw te vestigen of het bedrijf te beëindigen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ook de ruimtelijke structuur van de landbouw verbeterd. Een vergoeding in het kader van de RBB wordt alleen verstrekt als alle grond wordt verkocht aan BBL. Bij hervestiging geldt verder als voorwaarde onder meer dat het bedrijf zich vestigt op een plaats buiten mestoverschotgebieden en buiten natuurgebieden. Bij een verplaatsing binnen een landinrichtingsgebied moeten de oude bedrijfsgebouwen aan het gebruik voor de landbouw worden onttrokken.

Bij hervestiging bedraagt de vergoeding in het kader van de RBB:

- 2722,68 euro per hectare;
- tien procent van de agrarische waarde van erf, bedrijfsgebouwen en woning tot een maximum van 45.378,02 euro;
- maximaal zes procent van de over te dragen grond voorzover de aanvrager daarvoor in verband met de hervestiging overdrachtsbelasting is verschuldigd.

Als het bedrijf voor minder dan de helft binnen het landinrichtingsgebied ligt, gelden iets andere vergoedingen.

Bij beëindiging bedraagt de vergoeding in het kader van de RBB:

- 2722,68 euro per hectare voor de grond;
- het bedrag van de inkomstenbelasting die de aanvrager moet betalen voor de winst die hij maakt met de 'staking van zijn onderneming', tot een maximum van 1815,12 euro per hectare.

Uitwerking maatregel overbedeling

In het plan is aangegeven dat er 30 ha beschik-

baar is als 'landmetershectares'. Dit zijn hectares die extra kunnen worden toegedeeld (overbedeling), wanneer deze toedeling kosten kan besparen op kavelaanvaardingwerken of het ruilproces kan vergemakkelijken. De overbedeling wordt in het plan van toedeling opgenomen en moet contant betaald worden.

Verder is er de mogelijkheid om extra gronden in het gebied aan te kopen die in de loop van de uitvoering aan bedrijven worden toegekend voor extensivering van de bedrijfsvoering. Deze grond moet contant door de ondernemer afgerekend worden.

Lijst van rechthebbenden

Voordat het plan van toedeling wordt gemaakt, wordt de lijst van rechthebbenden opgesteld. In deze lijst is bepaald wie er recht hebben op toedeling van grond. De lijst bevat de namen van alle rechthebbenden en de aard en omvang van ieders recht. Er staat dus op wie eigenaar is, of er een zakelijk recht is en om welke kadastrale oppervlakte grond het gaat. Voor pachters vindt een aparte pachtregistratie plaats. Tegen de lijst van rechthebbenden kan bezwaar worden gemaakt.

Eerste schatting

Voordat het plan van toedeling wordt gemaakt wordt de ruilwaarde van de gronden geschat. De landinrichtingscommissie benoemt 'schatters', die alle cultuurgronden binnen het gebied indelen in klassen op basis van de bodemkundige opbouw van de grond. Bij elke klasse hoort een agrarische ruilwaarde per hectare, die als grondslag dient voor de toedeling. De schattingswaarde per hectare maal de oppervlakte geeft de waarde van de toedelingsrechten van de rechthebbenden.

Verkavelingskenmerken, zoals de ligging van de gronden ten opzichte van de bedrijfsgebouwen

en de grootte en vorm van de kavels, hebben geen invloed op de schattingswaarde van de gronden. Tegen de eerste schatting kan bezwaar worden gemaakt.

Pachtregistratie

Voorafgaand aan de wenszitting kunnen pachters en verpachters hun pachtcontracten laten registreren bij de landinrichtingscommissie. Op deze wijze kan de commissie rekening houden met de pacht (ligging) bij de toedeling.

Het ruilproces

De landinrichtingscommissie houdt een wenszitting. Alle rechthebbenden en geregistreerde pachters kunnen hun wensen voor hun toekomstige toedeling kenbaar maken. Aan de hand van deze wensen en de inbrengwaarde van de percelen (toedelingsrechten, zie 'Eerste schatting') maakt de landinrichtingscommissie het plan van toedeling. Zij is daarbij gehouden aan de 'Richtlijnen plan van toedeling'. In deze richtlijnen staat omschreven waaraan de commissie zich moet houden.

Plan van toedeling

Een plan van toedeling is eigenlijk een nieuwe vastlegging van alle eigendommen, rechten en plichten met betrekking tot de percelen. Het *betreft alle binnen het blok gelegen onroerende zaken*. De bij de commissie geregistreerde pacht is tevens opgenomen. Tegen het plan van toedeling kan bezwaar worden gemaakt.

Kavelaanvaardingswerken

Als percelen geruimd worden is de kans groot dat de oude en nieuwe situatie niet gelijk zijn, wat betreft het aantal percelen, de ontsluiting via dammen, de vorm van de percelen en het gebruik als bouw- of grasland. Doel van de kavelaanvaardingswerken is om de nieuwe toedeling gelijkwaardig te maken aan de oude situatie. De kavelaanvaardingswerken kunnen pas bepaald worden als de nieuwe toedeling duidelijk is. Het is gebruikelijk dat de ondernemers zelf zorgen voor de uitvoering van de kavelaanvaardingswerken. DLG zorgt voor een contactpersoon die alle vragen kan beantwoorden. Voordat men kan beginnen met de uitvoering van de werken moet er eerst een subsidieaanvraag ingediend worden. Als deze door de contactpersoon is goedgekeurd kan men met het werk beginnen.

Landinrichtingslasten

Van de totale kosten van de herinrichting wordt een deel gesubsidieerd door het rijk en een deel wordt betaald door instanties zoals gemeente en waterschap. In de kostenraming is te zien dat er ook bijdragen van de gezamenlijke eigenaren

worden verwacht. Deze kosten worden omgeslagen over de kavels naar de mate van het nut dat iedere eigenaar heeft voor zijn bedrijf. Het nut wordt bepaald door veranderingen op het gebied van de verkaveling, de waterbeheersing en de ontsluiting. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt tussen de ingeleverde situatie en de toegedeelde situatie van het bedrijf. Voor landbouwbedrijven zal het voordeel veelal te vinden zijn in een verbeterde verkavelingssituatie. Er kan echter ook voordeel zijn wanneer bijvoorbeeld een kavel op dezelfde plek blijft liggen, maar een verharde weg wordt aangelegd om de ontsluiting te verbeteren. Het nut dat toegerekend wordt aan verbetering van het bedrijf dient in een keer afgerekend te worden. In de nieuwe landinrichtingswet is een afbetalingsregeling van 26 jaar niet meer mogelijk.

Tweede schatting

De tweede schatting vindt plaats na het plan van toedeling en de uitvoering van de kavelaanvaardingswerken. De tweede schatting brengt de waardeveranderingen in beeld die het gevolg zijn van uitgevoerde werken en/of van het plan van toedeling.

Lijst der geldelijke regelingen

De lijst der geldelijke regelingen bevat de uitkomsten van de *tweede schatting en de kosten voor de individuele eigenaren* (bijdragen naar de mate van het nut) die daaruit voortvloeien.

Hoeveel grond is er nodig en wie betaalt

De landmeterhectares worden door BBL verworven. Deze gronden worden voorgefinancierd en moeten later terugbetaald worden. Grond ten behoeve van wegen, waterlopen en recreatie wordt gedeeltelijk door het rijk en gedeeltelijk door de toekomstige eigenaar betaald. Voor landschap (uitgezonderd bermbeplantingen en dergelijke langs bijvoorbeeld openbare wegen) en natuur worden geen bijdragen van de toekomstige eigenaren gevraagd.

Eigendom, beheer en onderhoud (EBO)

Als basis voor de toewijzing van het eigendom, beheer en onderhoud dient de EBO-nota van 1992. Deze toewijzing wordt vastgelegd in het plan van toedeling of in het begrenzingenplan. Het kan hierbij gaan om elementen van nationaal, regionaal en lokaal belang, elementen met samenhang zoals wegen en waterlopen en elementen die aan particulieren toegedeeld kunnen worden. Merendeels betreft het dus openbare bezittingen.

Bijlage 5

Literatuurlijst

Achtergronddocumenten

Bij dit voorontwerpplan-milieueffectrapport behoren de volgende achtergronddocumenten:

- Planvorming
- Landbouw (toedelingsonderzoek; actualisatie landbouwcijfers)
- Natuur (beschrijving ecologische effecten)
- Water (delen: tekst, figuren, bijlagen)
- Recreatie

Algemeen

- Dienst Landelijk Gebied, 2000. Ontwerpplan RAK Zuidwolde-Noord en Beneden Egge.
- DLO-Staring Centrum, 1997. De bodemgesteldheid van de landinrichtingsgebieden Zuidwolde-Zuid, Beneden Egge en Zuidwolde-Noord. Resultaten van een bodemgeografisch onderzoek. Rapport 535, Wageningen.
- Landinrichtingscommissie herinrichting Zuidwolde-Zuid, 1998. Herinrichting met bijzondere doelstelling 'Zuidwolde-Zuid'; Startnotitie (in het kader van de milieueffectrapportage). Assen.
- Provincie Drenthe, 1996. Projectnota Landinrichting Zuidwolde-Zuid.
- Provincie Drenthe, 1998. Provinciaal Omgevingsplan.
- Provincie Drenthe, 1998. Richtlijnen Milieueffectrapport Herinrichting met bijzondere doelstelling Zuidwolde-Zuid.

Landbouw

- Voskuilen, M.J., 1997. Landinrichting Zuidwolde-Zuid; Cijfers en meningen uit de landbouw. Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), mededeling 595, Den Haag.

Natuur

- As, D.P. et al., 1994. Hydrologische aspecten van het systeemonderzoek Reestdal: aanbevelingen voor integraal beheer van een beekdalsysteem. H₂O (27) 5, pag. 122-127.
- Dirkx, G.H.P. et al., 1998. Historische ecologie van het Reestdal. Een onderzoek naar referentie-

beelden voor natuur. SC-DLO in opdracht van Stichting Het Drentse Landschap.

- Hees, B.W.M. van, H. Jansen m.m.v. U. Vegter, 1991. Vegetatiekartering Reestdal 1990. Bureau LB&P, Beilen.

IWACO, 1997. Beheersplan Reestdal. Stichting Het Drentse Landschap, Assen.

IWACO, 1999. Monitoring Schrapveen (Reestdal).

IWACO Vestiging Noord, in opdracht van Stichting Het Drentse Landschap.

Leentvaar, P., 1967. De Reest. De Levende Natuur 70, 145-150.

Ministerie van LNV en Provincie Drenthe, 1997. Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap Ecologische Verbindingszones.

Ministerie van LNV, Provincie Drenthe en Provincie Overijssel, 1996. Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap Reest.

Pleijter, G., 1981. Relatienotagebied 'de Reest'. Bodemkundig-hydrologisch onderzoek, STIBOKA, Wageningen.

Provincie Drenthe, 1997. Begrenzingsplan Zuid-Drenthe.

Stichting Het Drentse Landschap, ongepubl. Gegevens betreffende huidige situatie en wensen m.b.t. ontwikkeling van enkele indicatieve fauna-soorten. Stichting Het Drentse Landschap, Assen.

Vegter, U. en E.W.G. van der Bilt, 1994. Waterhuishoudkundige herstelmaatregelen voor een succesvol natuurbeheer in het Reestdal. De Levende Natuur (95) 3, pag. 84-92.

Vegter, U., 1991. Hydro-ecologie van het Reestdal. Stichting Het Drentse Landschap, Assen.

Vegter, U., 1992. Systeemonderzoek Reestdal: aanbevelingen voor water- en natuurbeheer. Begeleidingswerkgroep Systeemonderzoek Reestdal, in opdracht van NBLF Drenthe.

Zuiveringsschap Drenthe en waterschap Groot-Salland, 1998. Aquatisch ecologisch onderzoek van het Reestdal. Zuiveringsschap Drenthe, Assen.

Zuiveringsschap Drenthe, 1997. Beken in Drenthe, een onderzoek naar ecologie en natuur op

basis van macro-invertebraten.
Zuiveringsschap Drenthe, Assen.

Water

IWACO, 1992. Geohydrologisch modelonderzoek van het stroomgebied van de Reest. IWACO, Vestiging Noord, Groningen

IWACO, 1992. Hydraulisch modelonderzoek van het stroomgebied van de Reest. IWACO Vestiging Noord, Groningen.

Veen, R. van, 1996. Hydrologische scenarioberekeningen voor het gebied Paardelanden. Dienst Water & Milieu, Provincie Drenthe.

Landschap en cultuurhistorie

Dienst Landelijk Gebied, 2001. Landschapsplan N48. In opdracht van Rijkswaterstaat.

DLO-Staring Centrum (Theo Spek), 1995. Archeologie en cultuurhistorie Drentse essen, aanvullende inventarisatie: essen en bouwlandkampen langs de Reest. Wageningen.

DLO-Staring Centrum, 1996. Aanvullende bodemonderzoek in de herinrichting Zuidwolde-Zuid; een bijdrage aan het historisch-geografisch onderzoek. Rapport 340, Wageningen.

Elerie, J.H.N., 1998. Weerbarstig land. Een historisch-ecologische landschapsstudie van Koekange en de Reest. Regio-Projekt Uitgevers, Groningen.

Gemeente De Wolden, 2001. Landschapsbeleidsplan.

Ministerie van LNV, Provincie Drenthe en Provincie Overijssel, 1996. Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap Reest.

Ministerie van OC&W, Ministerie van LNV, Ministerie van VROM en Ministerie van V&W, 1999. Nota Belvedere. VNG Uitgeverij, Den Haag.

Provincie Drenthe, 1998. Provinciale Nota Landschap.

ROB, 2000. De Standaard-AMK. ROB, Amersfoort (digitale versie).

ROB, 2000. Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW). ROB, Amersfoort (digitale versie).

SAI, 1994. Standaard Archeologische Inventarisatie. ROB, Amersfoort.

Stappen, E. van der, 2001. Advies aan de landinrichtingscommissies van de RAK Zuidwolde-Noord / Beneden Egge en de HBD Zuidwolde-Zuid over het Landschapsplan N48. Interne notitie Dienst Landelijk Gebied, Assen.

Recreatie

Aken, K. van, 1999. Het Reestdal; Recreatie en natuur, duurzaam samen. Bureau Vandertuuk, Beetsterzwaag.

Verkeer

Gemeente De Wolden, 2001. Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.

Bijlage 6

Brief van Gedeputeerde Staten aan de landinrichtingscommissie over 'stergebied'

provincie Drenthe

Provinciehuis
Westerbrink 1
Assen

Postbus 122
9400 AC Assen

Telefoon
(0592) 36 55 55
Telefax
(0592) 36 57 77

Aan:
de Landinrichtingscommissie
Zuidwolde-Zuid
Postbus 146
9400 AC ASSEN

LC.	Zuidwolde - Zuid		
Nr.	2622		
Ontv.	6 NOV. 1996		
Class.	X-12		
Naam	Par.	Naam	Par.
Schraap	✓		
Diny Boek	✓		

Assen, 5 november 1996
Ons kenmerk 44/RG/1/9611823
Behandeld door de heer H.J. Feenstra (0592) 365399 en
de heer J.W. Grotenhuis (0592) 365438
Onderwerp: Landinrichtingsproject Zuidwolde-Zuid; begrenzing relatienotagegebied
in Paardelanden/Schrapveen

Geachte commissie,

Op 1 september 1995 hebben wij het Begrenzingsplan Reestdal vastgesteld. In dat plan is onder meer de begrenzing van de relatienota- en natuurontwikkelingsgebieden binnen het landinrichtingsproject Zuidwolde-Zuid aangegeven. In het gebied Paardelanden/Schrapveen kon, onder meer vanwege het ontbreken van hoogtegegevens, de begrenzing nog niet vastgelegd worden. Voorshands is voor dat gebied 250 ha reservaatgebied gereserveerd.

De gegevens die toen ontbraken, zijn nu beschikbaar. Uit die gegevens kan worden afgeleid dat er in de Paardelanden/Schrapveen meerdere mogelijkheden voor de vorming van een reservaatgebied denkbaar zijn, waarbij ieder model zijn eigen "natuurresultaat" en effecten op de omgeving laat zien. Een peiling in de streek gaf echter aan dat geen van de modellen daar op dit moment bespreekbaar is. Voorgesteld werd om nu niet over te gaan tot de begrenzing, maar door gebruik te maken van toekomstige grondverwervings- en toedelingmogelijkheden te komen tot de vorming van een reservaatgebied in Paardelanden/Schrapveen. Dat lijkt ons ook een begaanbare weg. In dat verband zou tevens gekeken kunnen worden naar eventuele "technische" mogelijkheden om voor alle belangen en voor alle betrokkenen tot aanvaardbare en ook duurzame oplossingen te komen.

Op grond van het voorgaande verzoeken wij uw commissie bij de voorbereiding en uitvoering van het landinrichtingsproject Zuidwolde-Zuid de vorming van een of meer reservaatgebieden in Paardelanden/Schrapveen te willen bevorderen, teneinde langs die weg een substantiële bijdrage te leveren aan de realisering van de ecologische hoofdstructuur in het gebied.

Wij vragen uw commissie het vorenstaande te beschouwen als een nadere uitwerking van het gestelde in bijlage 5 van de projectnota Zuidwolde-Zuid.

Hoogachtend,
gedeputeerde staten van Drenthe,

(H. Hedderus, griffier)

id/cpl/cj

(A.L. ter Beek, voorzitter)

Bijlage 7

Kostenraming

Voorkeursalternatief					
	Totale kosten	Rijksbijdrage	Bijdrage instanties	Bijdrage gezamenlijke eigenaren	Bijdrage individuele eigenaren
algemeen	426.705	277.358	0	149.347	0
landschap	873.695	725.295	100.350	0	48.050
recreatie	1.109.941	551.971	557.971	0	0
recreatie 1	223.600	111.800	111.800	0	0
utilitaire fietspaden	854.045	427.023	427.023	0	0
ontsluiting	44.000	34.500	9.500	0	0
verkaveling	605.000	414.250	0	190.750	0
natuur	821.150	821.150	0	0	0
water	3.631.200	1.891.200	1.740.000	0	0
totaal	8.589.336	5.254.546	2.946.643	340.097	48.050

MMA					
	Totale kosten	Rijksbijdrage	Bijdrage instanties	Bijdrage gezamenlijke eigenaren	Bijdrage individuele eigenaren
algemeen	426.705	277.358	0	149.347	0
landschap	1.321.762	1.075.252	198.000	0	48.510
recreatie	912.743	456.372	456.372	0	0
recreatie 1	183.100	91.550	91.550	0	0
utilitaire fietspaden	854.045	427.023	427.023	0	0
ontsluiting	44.000	34.500	9.500	0	0
verkaveling	680.000	468.250	0	211.750	0
natuur	946.900	946.900	0	0	0
water	3.631.200	1.891.200	1.740.000	0	0
totaal	9.000.455	5.668.404	2.922.444	361.097	48.510

Alternatief 3					
	Totale kosten	Rijksbijdrage	Bijdragende instanties	Bijdrage gezamenlijke eigenaren	Bijdrage individuele eigenaren
algemeen	426.705	277.358	0	149.347	0
landschap	1.346.159	1.086.149	211.500	0	48.510
recreatie	916.243	455.122	461.122	0	0
recreatie 1	144.100	72.050	72.050	0	0
utilitaire fietspaden	854.045	427.023	427.023	0	0
ontsluiting	44.000	34.500	9.500	0	0
verkaveling	680.000	468.250	0	211.750	0
natuur	847.200	847.200	0	0	0
water	3.631.200	1.891.200	1.740.000	0	0
totaal	8.889.652	5.558.851	2.921.194	361.097	48.510

Samenstelling landinrichtingscommissie

Lid:	namens:
Frens Wemmenhove	voorzitter
Roel Heling	secretaris, Dienst Landelijk Gebied
Hester Heinemeijer	natuur en milieu
Jim van Laar	natuur en milieu
Gerrit van Leussen	landbouw
Nicoline Pierik	landbouw
Jan Steert	landbouw
Gerard Verstoep	waterschap Reest en Wieden
Gerhard Warmink	natuur en milieu
Wouter de Wekker	gemeente De Wolden

Adviseurs:	
Barend Buijs	provincie Drenthe
Herman Wennink	Kadaster

Colofon

Dit is een uitgave van de landinrichtingscommissie Zuidwolde-Zuid
Secretariaat: Dienst Landelijk Gebied, Postbus 146, 9400 AC Assen, telefoonnummer (0592) 327 911

Tekst: Henk van den Brink, Noordwolde (Gn)
Fotografie: Dienst Landelijk Gebied
Cartografie: Dienst Landelijk Gebied
Ontwerp, lithografie en productie: Van Gorcum, Assen

Verder werkten onder andere mee:
Dienst Landelijk Gebied: Ab Albers, Harry Berg, Frans van Diepen, Ina Eggink, John Geraedts, Geert Hoogerheide, Henk de Jong Posthumus, Marco Kooijnga, Henk Oeben, Marjan Stift, Erna Van der Stappen en Henk Tingen
Waterschap Reest en Wieden: Freek Benning, Henk Haveman en Hans ter Horst
Waterschap Hunze en Aa's: Uko Vegter
Gemeente De Wolden: Jac Postma, Wim Visser en Johannes Wever

Legenda

Begrenzungen

----- Blokgrns

Wegen en paden

----- Bestaande wegen en paden

----- Aanpassing weg

----- Nieuw fiets-/ruiterpad

----- Nieuw fietspad (recr.)

----- Nieuw wandelpad (recr.)

----- Aan te leggen verkeersfietspad

----- Wandelpad op schouwpad

▲ Aan te leggen/verbeteren oversteek recreatie

■ Aan te leggen parkeerplaats

⊕ Aan te leggen ongelijkvloerse kruising

Waterhuishouding

----- Bestaande waterlopen

----- Nieuwe of te verruimen waterloop

----- Nieuwe kade

----- Dempen waterloop

----- Te herstellen slenk

----- Bestaande stuw

----- Nieuwe stuw

----- Stuw automatiseren

----- Bestaand gemaal

----- Nieuw gemaal

⊕ Aan te passen kunstwerk

⊕ Voorzieningen t.b.v. overstort

□ Aan te leggen onderleider

○ Aan te leggen overlaat

□ Aan te leggen inlaat

Gebieden

■ Aan te leggen bos/landschapselement

■ Aan te leggen boomweide

■ Te beschermen essen, esbosjes

■ Aandachtsgebied erfbeplanting

■ Gedeeltelijk verwijderen beplanting

■ Aan te leggen singelbeplanting

----- Aanvullen wegbeplanting

----- Te behouden esrand / plaatselijk herstel

----- Aanleg en versterking struweelbeplanting

----- Behoud en/of versterking reliëf

----- Beekdalrand plaatselijk te versterken

----- Aan te leggen natte ecologische verb.

----- Aan te leggen natuurvriendelijke oever

----- Ophogen gebied

----- Gebied van archeologische betekenis

----- Uitbreiding NOP

----- Ruilgrond t.b.v. uitbreiding NOP

----- Te realiseren stergebied

----- Beheersgebied

----- Reservaatgebied

----- Natuurontwikkelingsgebied

----- Bos en overige natuur

----- Heide

----- Water

Overig

○ Ecologische barrières

★ Grafheuvel

→ Tracé afhankelijk van toedeling

→ Opheffen over/weer gebruik

→ Flexibel landschapselement

→ Behoud kavelrichting

Zuidwolde - zuid

Voorontwerp

0 200 400 600 800 1000 Meters

Dienst Landelijk Gebied Drenthe

Naam: Zuidwolde-zuid	dienst landelijk gebied
Onderwerp: Voorontwerp	Schaal: 1 : 20.000
Basis: Top10Vector ©TDN Emmen	Datum: Maart 2002
Archief: T:\geert\Zuidwolde_zuid\kaartarcview\voorontwerp.apr	